

บทที่ 16

กล้องถ่ายภาพทางอากาศและลักษณะของภาพถ่ายทางอากาศ

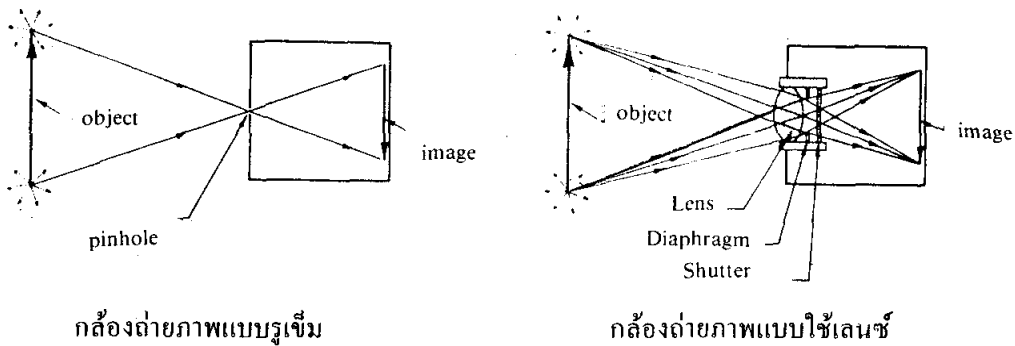
รศ. วันทนีย์ ศรีรัฐ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจถึงประเภทของกล้องถ่ายภาพทางอากาศและความเหมาะสมในการถ่ายภาพ
2. เพื่อให้ศึกษารายถึงการฉายแสงที่ใช้ในการถ่ายภาพทางอากาศและทำแผนที่
3. เพื่อให้ศึกษาจำแนกประเภทของภาพถ่ายทางอากาศได้
4. เพื่อให้ศึกษาอธิบายประโยชน์ของการถ่ายภาพทางอากาศเหลือมล้ำได้
5. เพื่อให้ศึกษารายถึงความจำเป็นในการวางแผนการบินเพื่อถ่ายภาพทางอากาศ
6. เพื่อให้ศึกษาอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ที่พบอยู่บนขอบระวางภาพถ่ายทางอากาศได้
7. เพื่อให้ศึกษารายเกี่ยวกับลักษณะและประเภทของภาพถ่ายต่อ

16.1 กล้องถ่ายภาพทางอากาศ

กล้องถ่ายภาพที่ใช้กันในระยะเริ่มแรกเป็นกล้องบ็อกซ์แบบรูเข็มที่ประกอบด้วยรูเข็มด้านหนึ่ง และด้านตรงข้ามเป็นวัสดุไวแสง แต่ในการถ่ายภาพต้องใช้เวลามาก เนื่องจากรูเข็มยอมให้แสงผ่านได้น้อย ถ้าจะขยายรูเข็มให้โตขึ้นเพื่อให้แสงผ่านได้มาก ภาพที่ได้ก็จะพร่า การที่จะให้ขนาดของช่องที่แสงผ่านใหญ่ขึ้น และทำให้ภาพคมชัดด้วยนั้นก็ได้มีการคิดค้นใช้เลนซ์แทนรูเข็ม จึงทำให้เกิดกล้องถ่ายภาพแบบใช้เลนซ์ขึ้น

รูปที่ 16.1 เปรียบเทียบกล้องถ่ายแบบรูเข็มและกล้องถ่ายภาพแบบใช้เลนซ์

สำหรับกล้องถ่ายภาพทางอากาศมีหลักเกณฑ์ทั่วไปเช่นเดียวกับกล้องถ่ายภาพธรรมดาแบบใช้เลนซ์ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1858 เมื่อ LAUSSEDT ประสบผลสำเร็จในการทดลองถ่ายภาพทางอากาศเป็นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสแล้วนั้น ก็ได้มีการคิดค้น และพัฒนากล้องถ่ายภาพทางอากาศอยู่ตลอดมา อาทิเช่น กล้องถ่ายภาพในปัจจุบันนอกจากจะประกอบด้วยเลนซ์แล้วยังประกอบด้วยไดอะแฟรม และชัตเตอร์ เพื่อช่วยในการควบคุมการถ่ายภาพ เป็นต้น การพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเหล่านี้มีผลทำให้กล้องถ่ายภาพทั่วไป และกล้องถ่ายภาพทางอากาศมีประสิทธิภาพในการผลิตภาพถ่ายทางอากาศสูงมาก ดังที่เห็นใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

กล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ใช้กันมีหลายประเภท แต่กล้องที่นิยมใช้ คือ กล้องถ่ายภาพ 35 มิลลิเมตร ซึ่งเป็นกล้องที่มีราคาถูกกว่าและใช้ได้ง่ายจึงทำให้กล้องถ่ายภาพ 35 มิลลิเมตร จัดเป็นกล้องที่ดีประเภทหนึ่งที่เหมาะสมจะใช้กันในพื้นที่ไม่กว้างมาก ส่วนกล้องถ่ายภาพ 70 มิลลิเมตร มักนิยมใช้ในโอกาสพิเศษ ลักษณะของกล้องถ่ายภาพทางอากาศจะต้องออกแบบให้สามารถถ่ายภาพได้เป็นจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว และมีความถูกต้องทางเรขาคณิตสูง

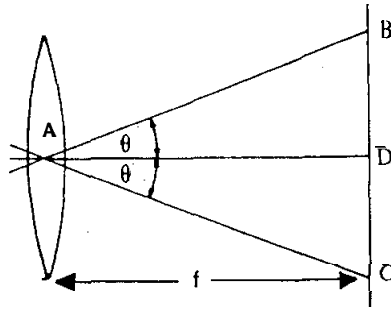
ในปัจจุบันมีกล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ใช้กันอยู่กว่า 100 ชนิด โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. SINGLE LENS FRAME CAMERA
2. MULTILENS FRAME CAMERA
3. STRIP CAMERA
4. PANORAMIC CAMERA

1. SINGLE LENS FRAME CAMERA เป็นกล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ใช้กันมากที่สุดในปัจจุบัน เกือบจะกล่าวได้ว่าการถ่ายภาพสำหรับทำแผนที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในงานสำรวจทุกสาขา และภาพถ่ายทางอากาศที่ใช้ในงานทั่ว ๆ ไปจะได้จากกล้องถ่ายภาพประเภทนี้ เพราะจะได้ภาพที่มีความถูกต้องทางเรขาคณิตมากที่สุด กล้องแบบนี้จะใช้ระบบเลนส์ที่มีความบิดเบี้ยวน้อยตั้งอยู่ในตำแหน่งคงที่โดยสัมพันธ์กับพื้นภาพ (FOCAL PLANE) ให้ภาพที่มีขนาด 23×23 เซนติเมตร (9×9 นิ้ว) และความจุของฟิล์มยาวตั้งแต่ 100 – 150 เมตร (100 – 500 ฟุต) ภาพถ่ายแต่ละภาพจะได้มาจากการเปิดชัตเตอร์แต่ละครั้งโดยการควบคุมอัตโนมัติของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า INTERVALOMETER

เมื่อกำลังถ่ายภาพโฟกัสวัตถุที่ระยะอนันต์ (INFINITY) ระยะจากเลนส์ถึงฟิล์มคือระยะโฟกัสหรือความยาวโฟกัส (FOCAL LENGTH) ใช้สัญลักษณ์ f แทน โดยทั่วไปความยาวโฟกัสจะมีค่าโดยประมาณเท่ากับเส้นทแยงมุมของพื้นที่สี่เหลี่ยมของภาพบนฟิล์ม กล้องถ่ายภาพชนิด SINGLE LENS FRAME ประกอบด้วยเลนส์ที่มีความยาวโฟกัสต่างกัน จากรูปที่ 16.2 มุมของแสงทั้งหมดที่ผ่านเข้าไปยังเลนส์ และทำให้เกิดภาพมีค่า $= 2\theta$ หรือ 2θ ก็คือมุมรับภาพ (ANGULAR FIELD OF VIEW) นั่นเอง มุมรับภาพจะแตกต่างกันไปตามความยาวโฟกัส กล่าวคือมุมรับภาพจะใหญ่ขึ้น ถ้าความยาวโฟกัส (f) ยิ่งสั้นลง และมุมรับภาพจะเล็กลงถ้าความยาวโฟกัสยิ่งยาวขึ้น กล้องแบบ FRAME CAMERA นี้เราอาจแบ่งตามมุมรับภาพออกเป็น 3 ชนิดที่สำคัญ คือ

1. มุมกว้างมาก (SUPER-WIDE ANGLE) มุมรับภาพใหญ่กว่า 100 องศา ความยาวโฟกัสประมาณ 90 มิลลิเมตร
2. มุมกว้าง (WIDE ANGLE) มุมรับภาพอยู่ระหว่าง 75-100 องศา ความยาวโฟกัสประมาณ 150 มิลลิเมตร
3. มุมธรรมดา (NORMAL ANGLE) มุมรับภาพไม่เกิน 75 องศา ความยาวโฟกัสประมาณ 210-300 มิลลิเมตร

รูปที่ 16.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวโฟกัสและมุมรับภาพ

มุมรับภาพ คือ 2θ ซึ่งเป็นมุมระหว่าง AB และ AC

AD คือ ความยาวโฟกัส

BC คือ เส้นทแยงมุมของฟิล์มที่ใช้

ถ้าความยาวโฟกัสยาวกว่า 300 มิลลิเมตร เช่น ยาวถึง 500 มิลลิเมตร มุมรับภาพ จะยิ่งเล็กลงไปอีก คือประมาณ 36 องศา เราจะจัดเข้าอยู่ในประเภทกล้องมุมแคบ (NARROW ANGLE)

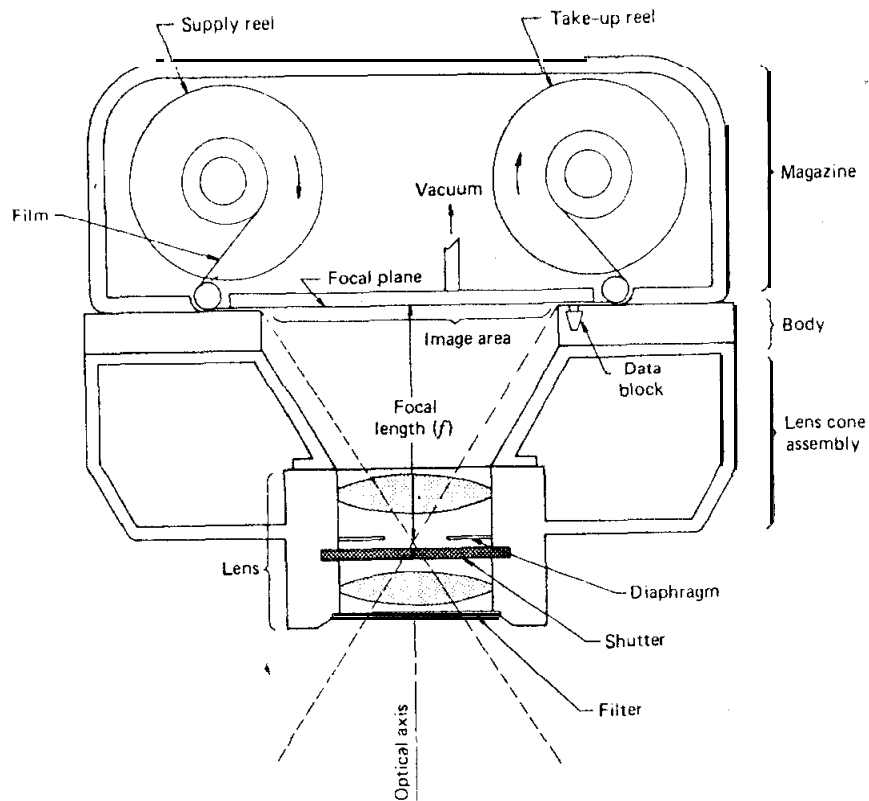
การเลือกใช้กล้อง SINGLE LENS FRAME ที่มีระยะความยาวโฟกัสต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการถ่ายภาพ ถ้าถ่ายภาพเพื่อทำแผนที่ ค่าความยาวโฟกัสที่ใช้มากที่สุดคือ 150 มิลลิเมตร (6 นิ้ว) ส่วนกล้องที่มีความยาวโฟกัส 90 มิลลิเมตร ($3\frac{1}{2}$ นิ้ว) และ 210 มิลลิเมตร ($8\frac{1}{4}$ นิ้ว) ก็นำมาใช้เช่นกัน กล้องถ่ายภาพที่มีค่าความยาวโฟกัสเหล่านี้จะให้ค่าทางเรขาคณิตที่ดีที่สุด รวมทั้งให้ความคงที่ของมาตราส่วนเกือบตลอดทั้งภาพถ่ายที่ใช้ทำแผนที่ด้วย สำหรับกล้องที่มีความยาวโฟกัสยาวขึ้นในขนาด 300 มิลลิเมตร (12 นิ้ว) ใช้สำหรับทำภาพถ่ายต่อ (MOSAIC) เพื่อการลาดตระเวน และการแปลภาพถ่าย เป็นต้น กล้องถ่ายภาพที่มีค่าความยาวโฟกัสยาวนี้ สามารถช่วยลดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากความสูงต่ำของภูมิประเทศ (RELIEF DISPLACEMENT) ได้ หรือจะพูดได้ว่ากล้องถ่ายภาพที่มีค่าความยาวโฟกัสสั้นกว่าจะให้ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากความสูงต่ำของภูมิประเทศสูงกว่า และในระยะสูงบิน (FLYING HEIGHT) ที่เท่ากันกล้องที่มีความยาวโฟกัสสั้นกว่าจะถ่ายภาพครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างกว่า (มุมรับภาพใหญ่กว่า) กล้องที่มีค่าความยาวโฟกัสยาวกว่า

ส่วนประกอบสำคัญของ SINGLE LENS FRAME CAMERA คือ กล้องฟิล์มกล้องถ่ายภาพ (CAMERA MAGAZINE) ตัวกล้อง (CAMERA BODY) และส่วนประกอบกรวยเลนส์ (LENS CONE ASSEMBLY)

กล้องฟิล์มกล้องถ่ายภาพจะอยู่แยกจากตัวกล้องเพื่อป้องกันไม่ให้ฟิล์มกระทบกับแสงซึ่งจะทำให้ฟิล์มเสียใช้การไม่ได้ และจำต้องระวังเกี่ยวกับเรื่องนี้ในขณะที่ทำการถ่ายภาพทางอากาศเมื่อใช้ฟิล์มหมดและต้องเปลี่ยนฟิล์มใหม่ ภายในกล้องฟิล์มกล้องถ่ายภาพจะบรรจุม้วนฟิล์ม ข้างหน้าจะเป็นฟิล์มที่ถ่ายแล้ว (SUPPLY REEL) ส่วนอีกด้านจะเป็นฟิล์มที่ยังไม่ได้ถ่าย (TAKE-UP REEL) นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ทำให้ฟิล์มหมุนไปข้างหน้าและทำให้ฟิล์มเรียบ การทำให้ฟิล์มเรียบในขณะที่ถ่ายภาพโดยทั่วไปทำได้โดยดูดให้แผ่นฟิล์มแนบกับแผ่นสุญญากาศ (VACUUM) ซึ่งผิวหน้าของแผ่นดังกล่าวจะอยู่บนพื้นภาพ (FOCAL PLANE) พื้นภาพคือ พื้นราบซึ่งรวมลำแสงตกกระทบทั้งหมด แกนกล้องถ่ายภาพ (OPTICAL AXIS OF CAMERA) จะตั้งฉากผ่านศูนย์กลางของระบบเลนส์

ตัวกล้องซึ่งมี DRIVE MECHANISM ติดอยู่ด้วยสำหรับทำหน้าที่เลื่อนฟิล์มทำให้ฟิล์มเรียบ รวมทั้งขึ้นและกดชัตเตอร์ (SHUTTER) ตัวกล้องจะติดตั้งอยู่ในเครื่องบินบนแท่นติดตั้งกล้อง ตัวกล้องจะหมุนหรือเลื่อนขึ้นลงในแท่นได้ เพื่อช่วยให้แกนของกล้องอยู่ในแนวเดียวกับแนวบิน ความสำคัญอีกประการของแท่นก็คือ ช่วยป้องกันความสั่นสะเทือนจากตัวเครื่องบินไม่ให้ผ่านไปถึงตัวกล้อง

ส่วนประกอบกรวยเลนส์ มีทั้งเลนส์ ฟิลเตอร์ (FILTER) ไดอะแฟรม (DIAPHRAM) และชัตเตอร์ เลนส์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของกล้องถ่ายภาพทางอากาศ จะเป็นตัวรวบรวมรังสีของแสงจากวัตถุให้มาโฟกัสที่พื้นภาพข้างหลังเลนส์ (FOCAL PLANE) เลนส์จะช่วยให้ได้ภาพถ่ายที่คมชัด และมีความถูกต้องทางเรขาคณิต อย่างไรก็ตาม ในการผลิตเลนส์อาจจะเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ทั้งในขณะที่ผลิตและประกอบส่วนต่าง ๆ ของเลนส์เข้าด้วยกัน ซึ่งมีผลทำให้เลนส์ไม่สามารถนำภาพไปโฟกัสได้ในตำแหน่งที่ถูกต้องที่สุดบนพื้นภาพตามทฤษฎีได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าไม่มีเลนส์ประเภทใดที่จะช่วยในการถ่ายภาพให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ที่สุด แต่เลนส์ของกล้องถ่ายภาพทางอากาศจัดอยู่ในประเภทของเลนส์ที่ดีที่สุด ฟิลเตอร์เป็นเครื่องจำกัดแสง ในการใช้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะกรองแสงบางแสงไว้และผ่านแสงอื่นออกไป และยังช่วยในการตัดหมอกทำให้ผู้ถ่ายภาพสามารถควบคุมภาพได้มากขึ้น ไดอะแฟรม ชัตเตอร์ และความไวของฟิล์ม จะควบคุมจำนวนแสงที่จะผ่านไปยังเลนส์ให้ไปตกที่ฟิล์มในจำนวนที่เหมาะสม ไดอะแฟรมจะควบคุมขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางของเลนส์ขณะเปิดถ่ายภาพ ไดอะแฟรม

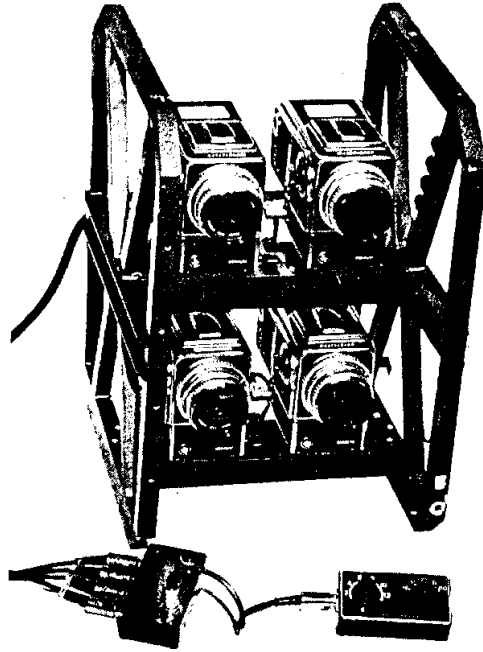
รูปที่ 16.3 ส่วนประกอบสำคัญของกล้องถ่ายภาพทางอากาศ

ทำด้วยแผ่นโลหะบางซ้อนกันเป็นกลีบตั้งอยู่หลังเลนส์ หรืออาจอยู่ระหว่างเลนส์ 2 อัน มีช่องตรงกลาง ช่องของไดอะแฟรมนี้เรียกว่า ช่องรับแสง (APERTURE) ขนาดของช่องรับแสงนี้จะเปลี่ยนได้เพื่อควบคุมจำนวนแสงที่จะผ่านเลนส์เข้าไป ซึ่งคล้ายม่านตา (IRIS) ของนัยน์ตาคนเราซึ่งปกติจะเปิดอยู่ตลอดเวลาและสามารถปรับให้มีขนาดเล็กหรือใหญ่ได้ ขนาดของช่องรับแสงซึ่งประกอบด้วยแผ่นไดอะแฟรมนี้ปรับให้มีขนาดต่าง ๆ ตามชุดของตัวเลขที่ติดอยู่บนตัวกล้องเรียงลำดับดังนี้ คือ 1.4, 2.8, 4, 5.6, 8, 11, 16, 32 เรียกว่า F-NUMBER หรือ F-STOP

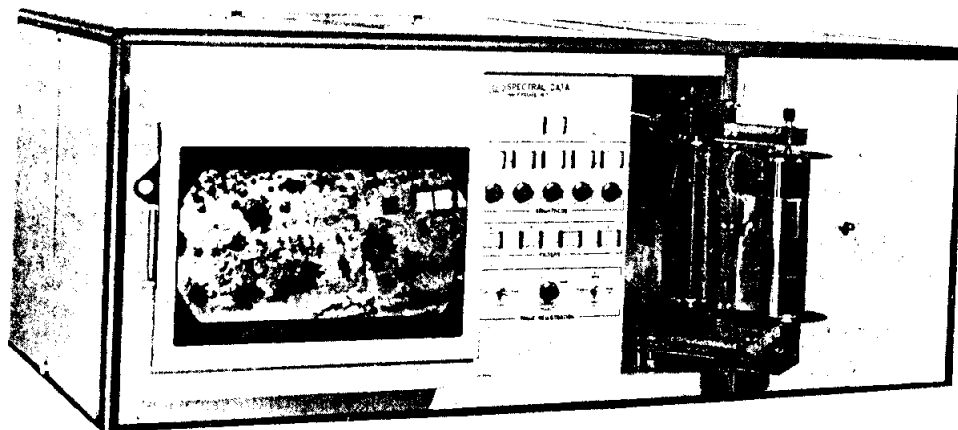
$$F-STOP = \frac{\text{ความยาวโฟกัส}}{\text{เส้นผ่าศูนย์กลางของช่องรับแสง}}$$

โดยมีข้อสังเกตว่าถ้า F-STOP เป็นตัวเลขมากช่องรับแสงจะเปิดน้อยแสงสว่างที่เข้าไปยังฟิล์มจะน้อย ถ้า F-STOP เป็นตัวเลขน้อยช่องรับแสงจะเปิดมาก แสงสว่างที่เข้าไปยังฟิล์มมาก นั่นคือ ถ้าเราตั้งหน้ากล้องที่ $f/5.6$ ปริมาณของแสงจะน้อยกว่าตั้งหน้ากล้องที่ $f/4$ และที่ $f/5.6$ จะมีแสงที่ผ่านไปที่กระทบฟิล์มเป็น 2 เท่าของ $f/8$ และถ้าตั้งกล้องที่ $f/5.6$ ปริมาณของแสงบน

ฟิล์มจะลดลงเป็นจำนวนครึ่งของแสงที่เข้าเมื่อดั้งที่ $f/4$ ซึ่งถ้าเปิดช่องแสงเล็ก ก็ต้องเปิดเวลารับแสงให้นาน และถ้าเปิดให้ช่องรับแสงใหญ่ต้องเปิดเวลาให้เร็ว โดยทั่วไปถ้าใช้ f -STOP มากขึ้นความคมชัดของภาพก็จะดีขึ้นโดยเฉพาะบริเวณมุมภาพ ดังนั้นจึงนิยมใช้ช่องรับแสงที่เล็กที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เลนส์กล้องถ่ายภาพทางอากาศส่วนใหญ่จะมีช่องรับแสง $f/4$ ถึง $f/5.6$

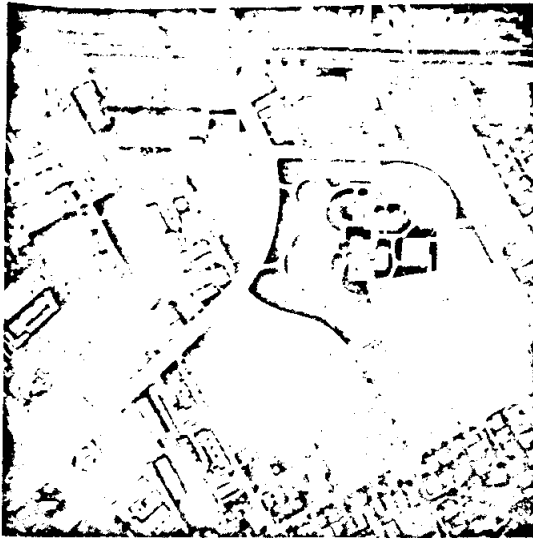

รูปที่ 16.4 MULTILENS FRAME CAMERA แบบหนึ่ง

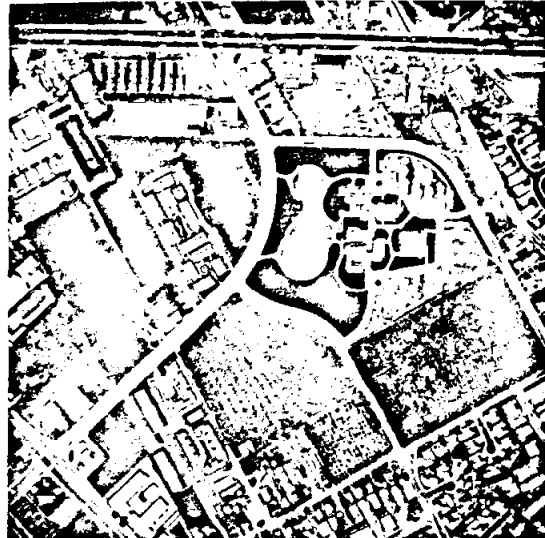

รูปที่ 16.5 เครื่องมือ COLOUR ADDITIVE VIEWER

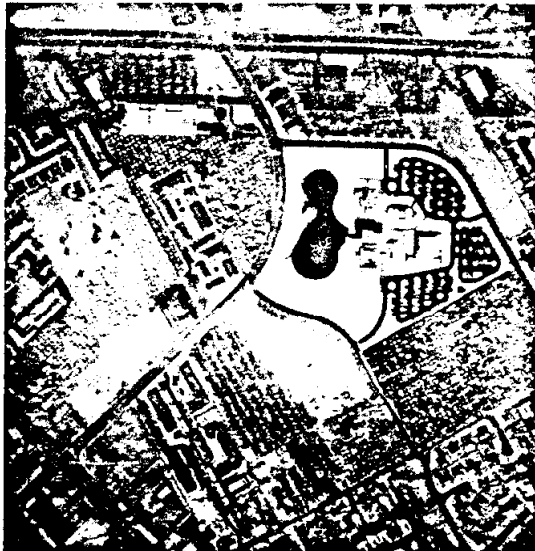
1. Red

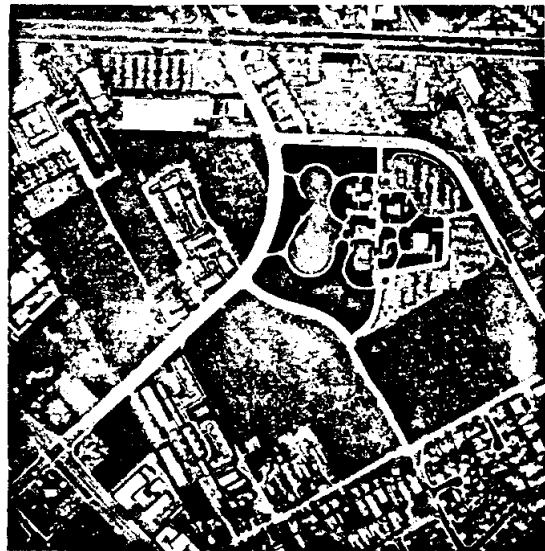
2. Blue

4. Infrared

3. Green

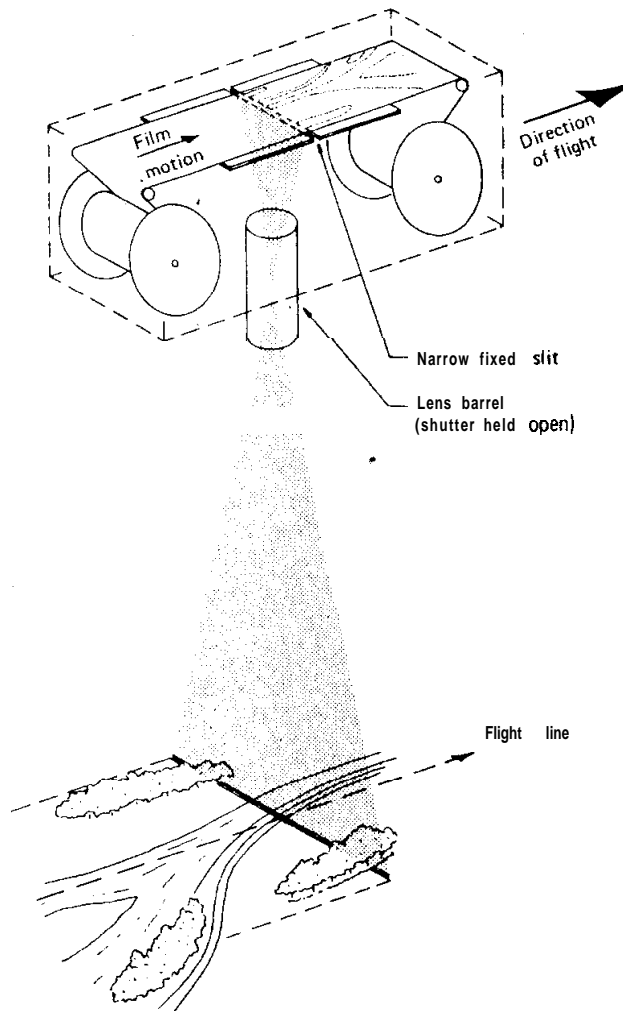

รูปที่ 16.6 ภาพ MULTIBANDS โดยใช้ฟิล์มขาวดำอินฟราเรดและใช้ฟิลเตอร์ต่างกัน

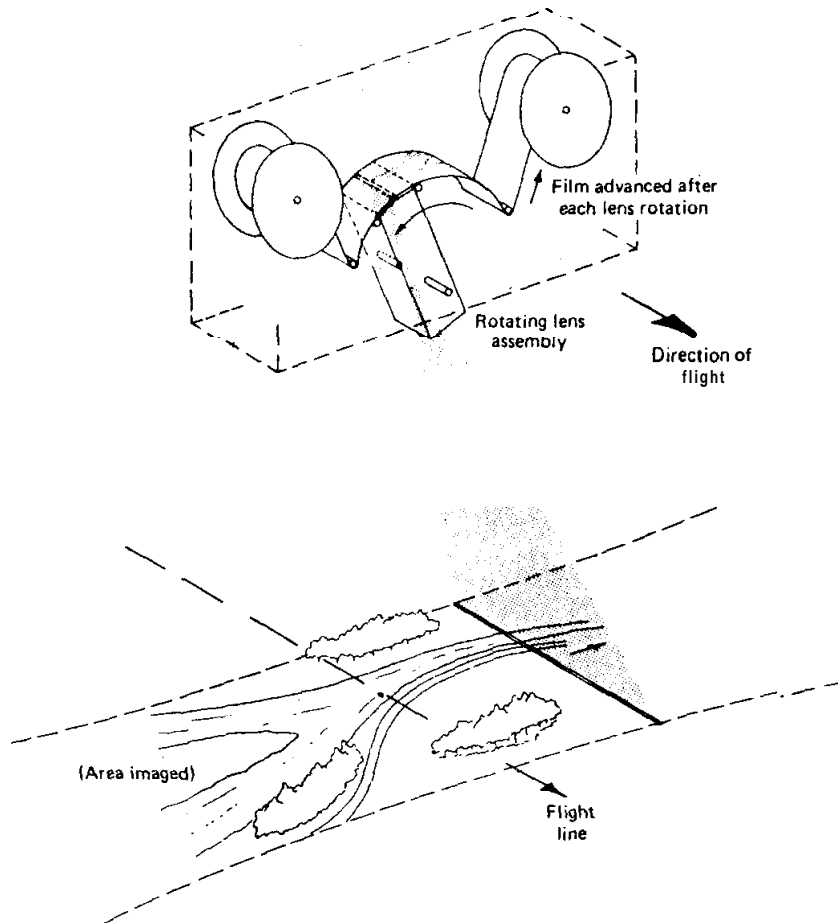

สำหรับชัตเตอร์จะคอยควบคุมเวลาของแสงที่จะผ่านเลนส์เข้าไปตกกระทบฟิล์มในระยะเวลาที่จำกัด หากช่วงเวลานานแสงก็จะผ่านไปได้มาก หากช่วงเวลาน้อยแสงก็จะผ่านไปได้น้อย ปกติชัตเตอร์จะปิดอยู่ตลอดเวลาจะเปิดก็ต่อเมื่อเปิดให้แสงเข้าเท่านั้น การเปิดปิดชัตเตอร์จำกัดความเร็วด้วยการจัดเป็นเศษส่วนของวินาที คือ $1/2$, $1/5$, $1/10$, $1/25$, $1/50$, $1/100$, $1/1000$ บนตัวกล้องจะเขียนตัวเลขไว้แทนเศษส่วน คือ 2, 5, 10, 25, 50, 100, 1000 การถ่ายภาพจำเป็นต้องตั้งให้ไดอะแฟรมและความเร็วชัตเตอร์สัมพันธ์กัน ถ้ามีการเปลี่ยนก็ต้องเปลี่ยนตามไปด้วยกัน การตั้งเลนส์ $1/100$ วินาทีกับ $f/4$ จะให้แสงผ่านเข้าเท่ากับตั้งเลนส์ที่ $1/25$ กับ $f/8$ หรือ $1/400$ กับ $f/1.4$ การเปิดหน้ากล้องถ่ายภาพระยะสั้นใช้ถ่ายภาพที่เคลื่อนไหวด้วยความเร็วเพื่อไม่ให้เกิดการไหวของภาพ และการเปิดหน้ากล้องให้กว้าง หรือ F-STOP เป็นตัวเลขน้อยช่วยให้แสงเข้ามายังฟิล์มมากขึ้นซึ่งจำเป็นในขณะถ่ายภาพมีแสงสว่างน้อย นอกจากนั้นการเปิดไดอะแฟรมยังต้องสัมพันธ์กับการโฟกัสและการตั้งระยะชัดลึก (DEPTH OF FIELD) เพื่อจะได้ภาพที่คมชัด เจน กล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ติดตั้งบนเครื่องบินที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วขณะบินถ่ายภาพนั้น ถ้าใช้เวลาในการถ่ายภาพนานหรือบินถ่ายในระยะต่ำจะได้ภาพที่พร่าไม่คมชัด จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการเปิดชัตเตอร์สั้นมากขณะทำการถ่ายภาพและการใช้เวลาช่วงสั้น ๆ นี้จะลดผลเสียหายอันเกิดจากการสั่นสะเทือนที่จะมีต่อคุณภาพของภาพด้วย ความเร็วชัตเตอร์ของกล้องถ่ายภาพทางอากาศส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง $1/100$ หรือ $1/1000$ วินาที

2. MULTILENS FRAME CAMERA กล้องแบบนี้มีคุณสมบัติพื้นฐานมาจาก FRAME CAMERA เว้นแต่กล้องชนิดนี้มีเลนส์ตั้งแต่สองหรือมากกว่าสองเลนส์ขึ้นไป และมีการใช้ฟิล์มและฟิลเตอร์ที่แตกต่างกันด้วย การถ่ายภาพจะถ่ายทีเดียวพร้อม ๆ กันสองภาพหรือมากกว่านั้น รูปที่ 16.6 เป็นภาพที่ได้จากกล้อง MULTILENS โดยใช้ฟิล์มขาวดำอินฟราเรดและใช้ฟิลเตอร์ต่างกันหรือเรียกภาพที่ได้นี้ว่าภาพ MULTI-BANDS ปัญหาสำคัญในการใช้ภาพถ่ายเหล่านี้ก็คือการวิเคราะห์ภาพในบริเวณเดียวกันหลาย ๆ ภาพ จึงได้มีการประดิษฐ์เครื่องมือเช่น COLOUR ADDITIVE VIEWER เพื่อช่วยในการแปลวิเคราะห์ภาพเหล่านี้

รูปที่ 16.7 การถ่ายภาพของ STRIP CAMERA

รูปที่ 16.8 การถ่ายภาพของ PANORAMIC CAMERA

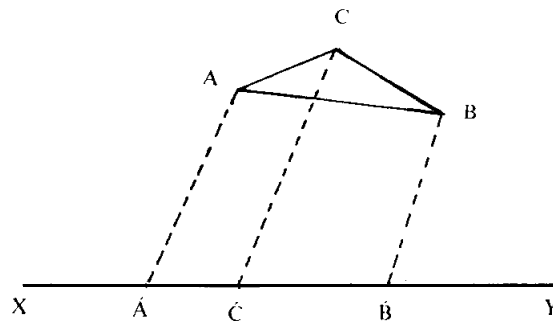
3. **STRIP CAMERA** เป็นกล้องที่สามารถถ่ายภาพต่อเนื่องเป็นแนวในทิศทางเดียวกับแนวบิน กล้องแบบนี้ออกแบบให้ฟิล์มเคลื่อนที่ผ่านช่อง (SLIT) เล็ก ๆ บนพื้นภาพของตัวกล้อง โดยให้ความเร็วของฟิล์มดังกล่าวเท่ากับความเร็วของเครื่องบิน ชัตเตอร์ของกล้องจะเปิดตลอดเวลาที่มีการถ่ายภาพ กล้องถ่ายภาพประเภทนี้ใช้ถ่ายภาพในความสูงไม่มากนัก จึงได้รายละเอียดในภาพมากกว่าภาพที่ได้จาก FRAME CAMERA เดิมกล้องประเภทนี้จะใช้ถ่ายภาพเพื่อศึกษารายละเอียดที่มีความยาว เช่น เพื่อใช้เลือกแนวทางสำหรับการสร้างทางรถไฟ ถนน การวางท่อน้ำมัน แต่ปัจจุบันกล้องประเภทนี้ไม่นิยมใช้ เพราะมีกล้องประเภทอื่นใช้ได้ผลดีกว่ามาก

4. PANORAMIC CAMERA กล้องประเภทนี้จะถ่ายภาพเป็นแนวของภูมิประเทศ จากขอบฟ้าด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง ซึ่งแนวของรูปที่ได้จะอยู่ในลักษณะที่ขวางกับแนวนอน ในรูปที่ 16.8 แสดงการถ่ายภาพของ PANORAMIC CAMERA เมื่อเปรียบเทียบกับ FRAME CAMERA แล้ว PANORAMIC CAMERA จะถ่ายภาพคลุมพื้นที่ที่กว้างกว่า ภาพจะมีรายละเอียดมากกว่า แต่มีข้อเสียที่มีความคลาดเคลื่อนแฝงอยู่ ไม่มีความเที่ยงตรงทางเรขาคณิต มาตรฐานส่วนของภาพจะแตกต่างกันมาก บริเวณใกล้ริมขอบทั้งสองของภาพจะย่อเล็กลงมาก

16.2 ชนิดของการฉายแสง (TYPE OF PROJECTION)

แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

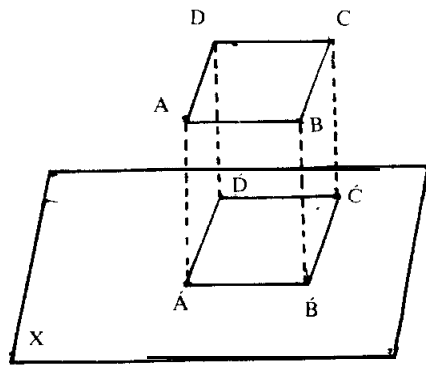
1. PARALLEL PROJECTION

รูปที่ 16.9 PARALLEL PROJECTION

จากรูปที่ 16.9 สามเหลี่ยม ABC ที่ฉายลงบนเส้น XY PROJECTION AA', BB', CC' ทุกเส้น จะขนานกันหมด

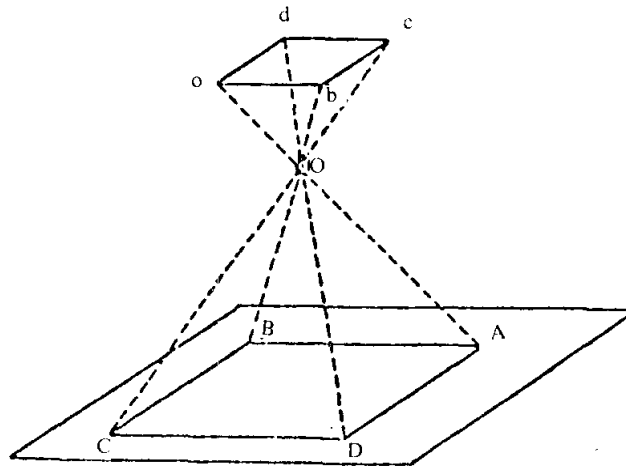
2. ORTHOGONAL PROJECTION

รูปที่ 16.10 ORTHOGONAL PROJECTION

การฉายแสงวิธีนี้ ลำแสงของสี่เหลี่ยม ABCD จะฉายตั้งฉากกับพื้นภาพ

3. CENTRAL PROJECTION การฉายแสงวิธีนี้น้ำแสงทุกเส้นจะฉายผ่านจุด PERSPECTIVE CENTER (ดูคำอธิบาย PERSPECTIVE CENTER ในบทที่ 18) และการถ่ายภาพทางอากาศที่ถ่ายด้วยกล้องถ่ายภาพจากเครื่องบิน โดยใช้เลนส์รวมแสงให้ปรากฏบนแผ่นฟิล์ม นั้นจัดเป็นการเซ็นทรัลโปรเจคชั่น

รูปที่ 18.11 CENTRAL PROJECTION

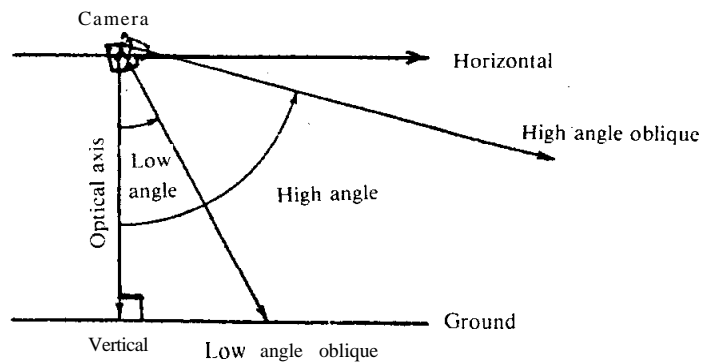
จากรูปที่ 18.11 จะเห็นว่าแสงทั้งหมดจะส่องผ่านจุดคงที่ คือจุด O หรือ PERSPECTIVE CENTER จุด a, b, c และ d บนแผ่นฟิล์มจะสัมพันธ์กับจุด A, B, C และ D บนพื้นภูมิประเทศจริง กรรมวิธีดังกล่าวนี้ทำให้ภาพถ่ายที่ได้มีมาตราส่วนไม่เท่ากัน จะเห็นได้ชัดในภาพถ่ายเฉียงมากกว่าภาพถ่ายตั้ง มาตราส่วนในภาพถ่ายจะแตกต่างจากด้านหน้าไปยังด้านหลัง และจากริมด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่ง ผิดกับการทำแผนที่ซึ่งเป็น ORTHOGONAL PROJECTION การโปรเจคชั่นอยู่ในลักษณะที่ตั้งฉาก ดังนั้นมาตราส่วนบนแผนที่จะเท่ากันตลอด

18.3 ประเภทของภาพถ่ายทางอากาศ

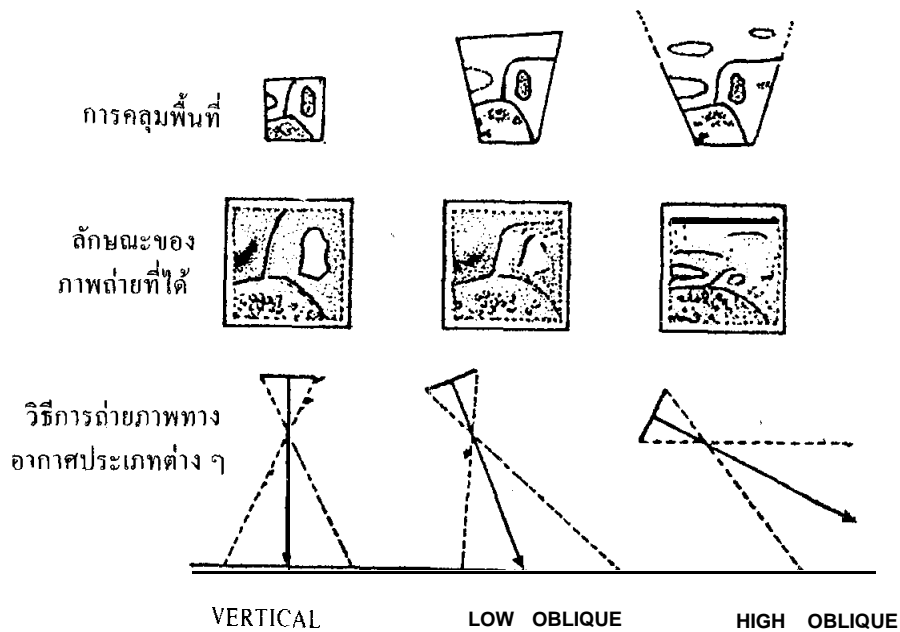
ภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายด้วยกล้องแบบ FRAME CAMERA จำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ภาพถ่ายตั้ง (VERTICAL PHOTOGRAPH)
2. ภาพถ่ายเฉียง (OBLIQUE PHOTOGRAPH)

ภาพถ่ายตั้ง คือภาพที่ถ่ายโดยให้แกนกล้องอยู่ในแนวตั้ง หรือเกือบจะตั้งกับพื้นผิวของลักษณะภูมิประเทศ อย่างไรก็ตามเป็นการยากที่จะได้ภาพถ่ายตั้งจริง ๆ เพราะแนวแกนกล้องมักจะเอียงจากแนวตั้งเนื่องจากการเอียงหรือการเบนของเครื่องบินโดยไม่สามารถควบคุมได้ เมื่อแกนกล้องเอียงเพียงเล็กน้อยจากแนวตั้งภาพที่ได้จะเป็นภาพเอียง (TILT PHOTOGRAPH) การเอียงโดยไม่เจตนา ถ้าไม่เกิน 3-4 องศา แล้วในทางปฏิบัติถือว่าภาพถ่ายเอียงตั้งกล่าวเป็นภาพถ่ายใกล้ตั้ง (NEAR VERTICAL PHOTOGRAPH) หรือภาพถ่ายตั้ง ภาพถ่ายตั้งที่ถ่ายบนพื้นที่ราบจะใช้แทนแผนที่ได้ แต่ถ้าถ่ายบนพื้นที่ไม่ราบเรียบจะใช้แทนแผนที่ไม่ได้ ภาพถ่ายตั้งเป็นภาพที่ผลิตได้ไม่ยากราคาไม่แพงมาก สามารถนำมาศึกษาหรือดูให้เห็นเป็นภาพสามมิติได้จึงนำมาใช้ศึกษาในงานด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ศึกษาลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของดินและการใช้ที่ดิน ชนิดของพืชพรรณธรรมชาติ การหาพื้นที่ รูปแบบของระบบแม่น้ำและการวัดหาพื้นที่ รวมทั้งใช้ในการคำนวณรังวัดจากภาพถ่ายและงานแปลความหมายเพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ เป็นต้น ภาพถ่ายทางอากาศที่จะศึกษาในหนังสือเล่มนี้ก็คือ ภาพถ่ายตั้งนั่นเอง

รูปที่ 16.12 เปรียบเทียบมุมที่แนวแกนกล้องทำกับแนวระดับเมื่อถ่ายภาพตั้ง ภาพถ่ายเอียงต่ำและภาพถ่ายเอียงสูง

รูปที่ 16.13 ลักษณะของภาพถ่ายตั้ง ภาพถ่ายเฉียงและการคลุมพื้นที่

ภาพถ่ายเฉียง เป็นภาพที่ถ่ายโดยที่แกนกล้องเอียงจากแนวตั้งแยกเป็น 2 ชนิด

1. ภาพถ่ายเฉียงสูง (HIGH OBLIQUE PHOTOGRAPH) เป็นภาพถ่ายที่เห็นขอบฟ้าปรากฏอยู่บนภาพด้วย
2. ภาพถ่ายเฉียงต่ำ (LOW OBLIQUE PHOTOGRAPH) เป็นภาพถ่ายที่ไม่ปรากฏขอบฟ้าบนภาพ

เนื่องจากภาพถ่ายเฉียงมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นมาก จึงไม่นิยมนำมาใช้ในการคำนวณรังวัดจากภาพถ่าย แต่สามารถนำมาใช้ในงานแปลภาพถ่ายในบางกรณี ภาพถ่ายประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาพปกติที่มองเห็นด้วยสายตาคนเรา ภาพถ่ายเฉียงใช้ช่วยในการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น ศึกษาลักษณะภูมิประเทศและพื้นที่ลุ่มน้ำในระดับความสูงไม่มาก การจำแนกพืชพรรณธรรมชาติ การศึกษาเกี่ยวกับชุมชน และชนบท เป็นต้น

รูปที่ 16.14 ภาพถ่ายดิ่ง

รูปที่ 16.15 ภาพถ่ายเชิงต่ำ

รูปที่ 16.16 ภาพถ่ายเชิงสูง

ข้อเปรียบเทียบระหว่างภาพถ่ายดิ่งและภาพถ่ายเฉียง			
	ภาพถ่ายดิ่ง	ภาพถ่ายเฉียงต่ำ	ภาพถ่ายเฉียงสูง
1. คุณลักษณะ	ความเอียง (TILT) น้อยกว่า 4 องศา	ไม่ปรากฏขอบฟ้าในภาพ	ปรากฏขอบฟ้าในภาพ
2. การคลุมพื้นที่	น้อยที่สุด	มาก	มากที่สุด
3. พื้นที่	เป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส	เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู	เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู
4. มาตรการส่วน	เกือบเท่ากันสม่ำเสมอ	ลดลงจากด้านหน้าไปด้านหลังแต่เปลี่ยนแปลงน้อยกว่าภาพถ่ายเฉียงสูง	ลดลงจากด้านหน้าไปด้านหลังมาก
5. ความแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับแผนที่	น้อยที่สุด	มาก	มากที่สุด
6. อื่น ๆ	ทำแผนที่ง่ายที่สุด		ประหยัดรายจ่ายเหมาะสำหรับพิจารณาภูมิประเทศทั่วไป

เราสามารถจะถ่ายภาพดิ่งและภาพเฉียงพร้อมกันได้โดยใช้กล้องที่มีตั้งแต่สองเลนซ์ขึ้นไปถ่ายภาพพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น ภาพถ่าย TRIMETOGON ที่ใช้ในกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา นั้น ใช้ระบบกล้องสามกล้อง ซึ่งประกอบด้วยกล้องตัวกลางจะถ่ายดิ่งลงมา ในขณะที่อีกสองกล้องจะถ่ายทำมุม 30 องศาจากแนวนอนไปทางซ้ายและทางขวา ภาพถ่ายทั้งสามที่ได้จะคลุมพื้นที่จากขอบฟ้าด้านหนึ่งไปยังขอบฟ้าอีกด้านหนึ่ง หรือกล้องเก้าเลนซ์ (NINE-LENS CAMERA) ของ U.S. COAST AND GEODETIC SURVEY ซึ่งเลนซ์กลางจะถ่ายดิ่งลงมาล้อมรอบด้วยเลนซ์ที่เหลือจะถ่ายภาพทำมุม 38 องศาจากแนวดิ่ง อย่างไรก็ตามภาพที่ได้จากกล้องหลายเลนซ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เหมาะที่จะใช้ทำแผนที่ เพราะมีลักษณะทางเรขาคณิตที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน แต่ยังคงนิยมใช้ทางด้านการทหาร

การถ่ายภาพดิ่งอาจถ่ายเป็นภาพเดี่ยว เป็นแนว (STRIP) หรือเป็นบล็อก (BLOCK) การถ่ายภาพเดี่ยวไม่นิยมถ่ายเพราะจำเป็นจะต้องถ่ายพื้นที่ที่จะศึกษาทั้งหมดให้อยู่ในภาพเดี่ยวเท่านั้น ซึ่งจะได้เมื่อพื้นที่มีขนาดเล็กหรือถ่ายด้วยมาตราส่วนที่เล็กมากเท่านั้น

การถ่ายเป็นแนว หมายถึง การถ่ายภาพพื้นที่ทั้งหมดให้คลุมอยู่ในกลุ่มภาพที่ถ่ายในแนวบินเดียวกัน การถ่ายภาพแบบนี้จะถ่ายด้วยมาตราส่วนใหญ่เพื่อใช้ในการสำรวจถนนหรือทางรถไฟ เป็นต้น

การถ่ายภาพส่วนใหญ่มักจะถ่ายเป็นบล็อก กล่าวคือเครื่องบินจะบินถ่ายไปและย้อนกลับมาตามแนวบินที่ตรงและขนานกันด้วย ในการถ่ายแต่ละแนวบินจะถ่ายภาพให้มีการเหลื่อมล้ำกับภาพถัดไปและในภาพของแนวบินข้างเคียงด้วย การเลือกทิศทางของแนวบินจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ขนาดและรูปร่างของพื้นที่ที่จะถ่ายภาพทิศทางและมุมของดวงอาทิตย์ เป็นต้น

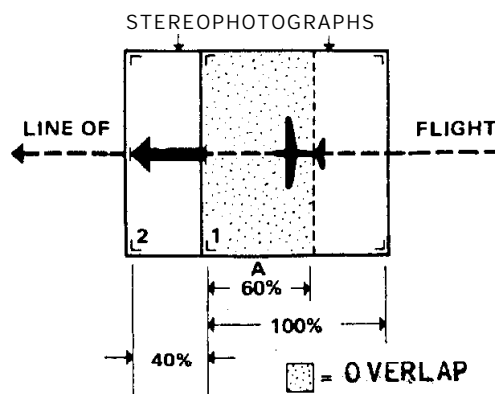
ภาพถ่ายทางอากาศที่ใช้โดยทั่วไปจะอัดบนกระดาษอัดภาพ 2 ชนิด คือ บาง (SINGLE WEIGHT) และหนา (DOUBLE WEIGHT) กระดาษชนิดบางอาจจะฉีกขาดง่าย ภาพที่ใช้กระดาษบางชนิดที่ไม่หดโดยทั่วไปจะใช้ทำภาพถ่ายต่อ (MOSAIC) เพราะตัดได้ง่ายกว่าและไม่โค้งงอ ส่วนภาพถ่ายที่ใช้กระดาษหนาจะได้เปรียบในข้อที่ว่าใช้งานได้ทนทานกว่า เหมาะที่จะใช้ในการออกภาคสนาม การขยายภาพถ่ายเดี่ยว ๆ ก็มักจะใช้กระดาษแบบหนา ความก้าวหน้าทางด้านการใช้พลาสติกและราคาที่ถูกลง ทำให้มีการใช้แผ่นโพลีเอสเตอร์ (POLYESTER) ในการผลิตภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายที่ใช้แผ่นโพลีเอสเตอร์นี้จะกันน้ำและไม่ฉีกขาดง่ายจึงเหมาะที่จะใช้ในการออกสำรวจภาคสนามมากที่สุดแต่มีข้อเสียเปรียบในแง่ที่มีราคาแพงกว่าการใช้กระดาษประมาณครึ่งหนึ่ง

ภาพถ่ายที่ใช้ อาจจะมีผิวภาพทั้งมันและด้านหรือกึ่งด้าน ภาพถ่ายที่ใช้กระดาษบาง อาจจะอัดเป็นภาพทั้งผิวมัน ด้านหรือกึ่งด้าน ภาพถ่ายที่ใช้กระดาษหนาโดยทั่วไปจะอัดได้ภาพผิวด้านหรือกึ่งด้าน ส่วนภาพถ่ายที่ใช้แผ่นโพลีเอสเตอร์จะมาเป็นภาพผิวกึ่งด้าน ภาพถ่ายผิวมันจะให้ความคมของภาพมากกว่าผิวด้าน จึงทำให้ภาพถ่ายผิวมันเหมาะที่จะใช้ในงานแปลภาพถ่ายและในการอัดภาพซ้ำมากกว่าภาพถ่ายผิวด้าน ส่วนภาพถ่ายผิวด้านหรือกึ่งด้านนั้นสะดวกที่จะใช้น้ำหมึก ดินสอสีหรือดินสออย่างอ่อน ๆ ลากทำเครื่องหมายบนภาพมากกว่าภาพถ่ายผิวมันซึ่งจะต้องใช้หมึกพิเศษหรือดินสอ GREASE จึงจะลากเครื่องหมายให้เห็นได้ชัด

18.4 การถ่ายภาพเหลื่อมล้ำ

การถ่ายภาพแต่ละภาพจะคลุมพื้นที่จำกัดซึ่งจะขึ้นอยู่กับขนาดของมุมรับภาพและระยะสูงบินของเครื่องบิน กล้องแบบมุมกว้างจะสามารถถ่ายภาพคลุมพื้นที่ได้กว้างกว่ากล้องแบบมุมธรรมดา และเมื่อบินถ่ายภาพในระยะสูงขึ้นก็จะถ่ายภาพคลุมพื้นที่ได้มากขึ้นแต่มาตราส่วนจะเล็กลงตามด้วย

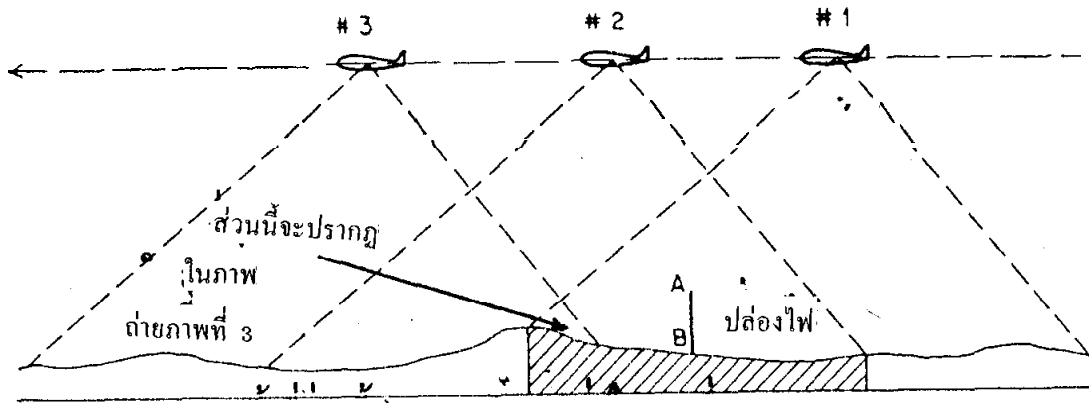
การถ่ายภาพจะถ่ายไปตามแนวบิน (FLIGHT LINE) โดยจะถ่ายให้ภาพเหลื่อมล้ำหรือซ้อนกันกับภาพถัดไปที่เรียกว่า “OVERLAP” หรือ “ENDLAP” โดยทั่วไปจะถ่ายให้ภาพซ้อนกับภาพถัดไปประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ การถ่ายให้มีพื้นที่ซ้อนกันในเปอร์เซ็นต์สูงกว่านี้จะใช้เฉพาะในบางกรณีเท่านั้น

รูปที่ 18.17 การถ่ายภาพให้มี OVERLAP

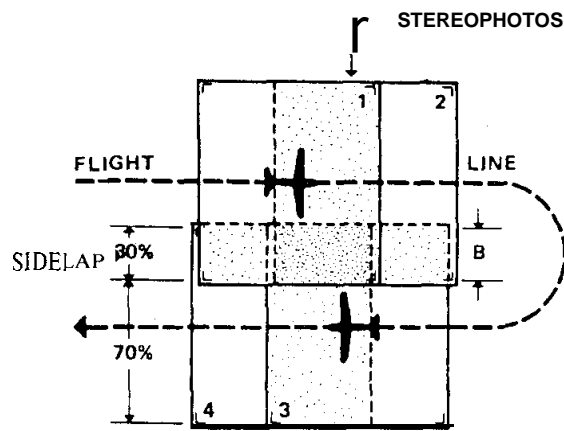
การถ่ายภาพให้ซ้อนกัน 60 เปอร์เซ็นต์นี้จะเห็นว่า ระหว่างภาพที่ 1 และภาพที่ 3 ยังมีส่วนพื้นที่ซ้อนกันอยู่อีก 10 เปอร์เซ็นต์ดังในรูปที่ 18.17 ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าแม้จะถ่ายภาพที่ 2 ขาดไปหนึ่งภาพ การถ่ายภาพก็ยังครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนั้นยังให้มีการถ่ายซ้อนกันในแนวบินข้างเคียงประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์ และเรียกว่า “SIDELAP” การถ่ายให้ซ้อนกันนอกจากเพื่อจะได้แน่ใจว่าได้มีการถ่ายภาพคลุมพื้นที่ทั้งหมดแล้วยังเพื่อให้มีบริเวณที่ซ้อนกันซึ่งจะใช้มองภาพสามมิติหรือภาพทรวดทรง (STEREOMODEL) ได้ และจะเป็นส่วนที่ใช้แปลเพื่อศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ

การถ่ายภาพ

พื้นที่ส่วนนี้จะปรากฏในภาพถ่าย ภาพที่ 1 และ 2
 เพราะมีการถ่ายภาพให้ซ้อนกัน 60 เปอร์เซ็นต์

รูปที่ 16.18

รูปที่ 16.19 การถ่ายภาพให้มี SIDELAP

16.5 การวางแผนการบินถ่ายภาพทางอากาศ

ความต้องการภาพถ่ายในบริเวณที่ต้องการจะศึกษาเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี เช่น ในบริเวณนั้นอาจจะไม่เคยมีภาพถ่ายมาก่อนเลย หรือมีแต่ล้าสมัยเกินกว่าที่จะนำมาใช้ได้ หรือภาพถ่ายที่มีอยู่อาจจะทำการถ่ายในฤดูกาลที่ผิดจุดประสงค์ของผู้ใช้ เช่น มีภาพถ่ายที่ถ่ายเพื่อใช้ทำแผนที่ลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งจะถ่ายในฤดูที่มีพืชพรรณธรรมชาติปกคลุมน้อย ทำให้ภาพถ่ายดังกล่าวไม่เหมาะกับผู้ใช้ที่ต้องการวิเคราะห์เกี่ยวกับพืชพรรณธรรมชาติ ยิ่งกว่านั้น ภาพถ่ายที่มีอยู่อาจจะมีความตราส่วนไม่เหมาะกับงานที่ประสงค์จะทำหรืออาจจะ เป็นภาพที่ถ่ายด้วยฟิล์มที่ไม่เหมาะสม เช่นผู้วิเคราะห์ต้องการภาพสีชนิดธรรมชาติของบริเวณที่ทำการศึกษา แต่พบว่าไม่มีเพียงภาพขาวดำเท่านั้น หรือผู้ใช้ต้องการภาพถ่ายที่ใช้ฟิล์ม ฟิลเตอร์และการถ่ายภาพพิเศษ ซึ่งภาพที่มีอยู่แล้วไม่อาจสนองความต้องการได้

เมื่อมีความต้องการภาพถ่ายใหม่ ๆ ผู้ใช้จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนในการวางแผนของคณะผู้วางแผนด้วย เรื่องต่าง ๆ ที่จะต้องคำนึงถึงในการวางแผนการบินถ่ายภาพที่สำคัญคือ อากาศ สภาพอากาศที่ไม่ดี เช่น มีฝน พายุจัด หมอก เมฆ หรือแสงสว่างไม่พอย่อมมีผลทำให้ต้องเลื่อนการบินถ่ายภาพได้ ในหลาย ๆ บริเวณตลอดระยะเวลาหนึ่งปีจะมีเพียงไม่กี่วันที่เหมาะในการถ่ายภาพมากที่สุด เพื่อถือประโยชน์จากวันที่อากาศดีนี้จะต้องทำการถ่ายภาพหลาย ๆ โครงการในวันเดียวกัน โดยทั่วไปจะทำการบินถ่ายภาพระหว่าง 10 นาฬิกาตอนเช้าและ 14 นาฬิกาในตอนบ่ายเพราะได้รับแสงสว่างมากที่สุด และมีเงาที่น้อยที่สุด นอกจากนั้นต้องคำนึงถึง ระยะโฟกัสของกล้องที่ใช้ ขนาดและมาตราส่วนของภาพถ่าย พื้นที่ภูมิประเทศที่จะถ่ายภาพ ระยะสูงบินเฉลี่ยจากบริเวณที่จะถ่ายภาพ เปอร์เซ็นต์ OVERLAP และ SIDELAP ที่ต้องการ ความเร็วของเครื่องบินที่ใช้เป็นต้น

จากข้อกำหนดต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว คณะผู้วางแผนจะต้องทำการคำนวณ และทำแผนที่แนวมบินให้กับคณะผู้บินถ่ายภาพเพื่อแสดง

1. ระยะสูงบินจากระดับน้ำทะเลปานกลางจากบริเวณที่จะถ่ายภาพ
2. ตำแหน่งทิศทาง และจำนวนแนวมบินของบริเวณที่จะถ่ายภาพ
3. ช่วงระยะห่างของการเปิดหน้ากล้องถ่ายภาพแต่ละครั้ง
4. จำนวนภาพที่จะถ่ายในแต่ละแนวมบิน
5. จำนวนภาพที่ต้องถ่ายทั้งหมด

เราอาจใช้ภาพถ่ายเก่า ดัชนีภาพถ่ายต่อ (INDEX MOSAIC) หรือแม้แต่ภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อวางแผนการบินถ่ายภาพได้ (รายละเอียดการคำนวณต่าง ๆ เพื่อเตรียมการวางแผนการบินดูได้ในบทที่ 18)

16.6 การบินถ่ายภาพทางอากาศ

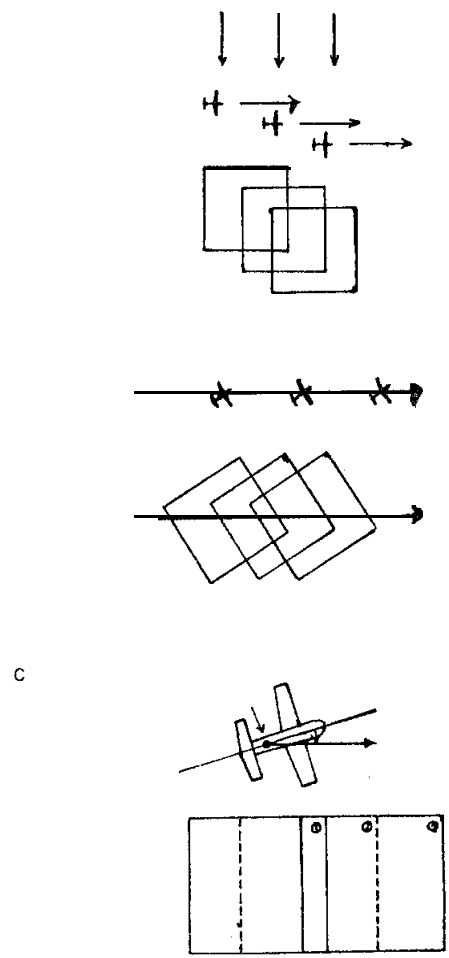
การที่จะได้ภาพถ่ายทางอากาศที่ดีควรจะทำการบินถ่ายภาพในสภาพต่อไปนี้คือ

1. เครื่องบินต้องบินในแนวตรงและรักษาความเร็วลมสม่ำเสมอไว้เพื่อจะถ่ายภาพให้มี OVERLAP 60 เปอร์เซ็นต์ตลอดแนวยาน
2. เครื่องบินต้องหมุนตัวตามระยะที่กำหนดไว้และจะต้องรักษาแนวบินต่อไปให้ขนานกับแนวบินแรก และถ่ายภาพให้มี SIDE LAP ประมาณ 20-30 เปอร์เซ็นต์ตลอดแนว
3. ต้องรักษาระยะสูงบิน (FLYING HEIGHT) ตามที่กำหนดไว้โดยตลอด
4. กล้องถ่ายภาพต้องไม่เอียง (TILT) ในขณะถ่ายภาพ

การที่จะบินถ่ายภาพในสภาพดังกล่าวนี้ คณะผู้บินถ่ายภาพจะต้องมีความชำนาญในการบินอย่างมาก โดยทั่วไปเป็นการยากเพราะเมื่อทำการบินถ่ายภาพในระดับสูง ๆ กระแสลมที่แรงจะพัดเข้าหาเครื่องบินทำให้เครื่องบินบินเอนออกไปนอกแนวบินที่กำหนดไว้ซึ่งมีผลทำให้ลดปริมาณพื้นที่ที่จะถ่ายครอบคลุมลงดังในรูปที่ 16.20 a และ b ปัญหานี้นักบินจะแก้ไขด้วยการหมุนกล้องถ่ายภาพทางอากาศเพื่อแก้ความเบน (DRIFT) จนกระทั่งสามารถถ่ายภาพไปตามแนวบินที่กำหนดไว้ซึ่งช่วยให้ได้ภาพถ่ายที่สมบูรณ์ขึ้นดังในรูปที่ 14.20 c

ในการถ่ายภาพทางอากาศจะกระทำในขณะที่เครื่องบินกำลังเคลื่อนที่ ฉะนั้นจะเกิดการไหวของภาพซึ่งจะปรากฏให้เห็นในภาพถ่ายหรือไม่ขึ้นอยู่กับมาตราส่วนของภาพถ่าย โดยเหตุที่สายตาของมนุษย์ไม่สามารถมองเห็นความคลาดเคลื่อนที่เล็กกว่า 0.05 มิลลิเมตร ดังนั้นการไหวของภาพจะเห็นชัดในภาพถ่ายมาตราส่วนใหญ่เท่านั้น

ในปัจจุบันเพื่อแก้ไขความผิดพลาดต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะถ่ายภาพ จึงมีการติดตั้งเครื่องมือช่วยต่าง ๆ พร้อมไปกันกับกล้องถ่ายภาพทางอากาศด้วย เพื่อจะได้ทราบข้อมูลอื่น ๆ ในขณะเครื่องบินถ่ายภาพ เครื่องมือเหล่านี้ได้แก่ STATOSCOPE, AIRBORNE PROFILE RECORDER (APR), HORIZON CAMERA, GYROSCOPE เครื่อง STATOSCOPE เป็นเครื่องมือที่มีความไวกว่าเครื่องมือบอกค่าระยะสูงบิน (ALTIMETER) STATOSCOPE จะใช้ช่วยวัดความแตกต่างของความกดอากาศที่สัมพันธ์กับการถ่ายภาพ ๆ แรก โดยลักษณะนี้เรา

รูปที่ 18.20

a และ b การซ้อนของภาพถ่ายทางอากาศเมื่อเกิดการเบนขึ้น

การซ้อนของภาพถ่ายทางอากาศหลังจากการหมุนปรับกล้องถ่ายภาพทางอากาศ จะสามารถทราบความแตกต่างของระยะสูงบินจากระดับน้ำทะเลปานกลางในขณะที่บินตาม แนวบินเพื่อถ่ายภาพ ทำให้สามารถกำหนดระยะสูงบินไม่ให้ต่ำหรือสูงเกิน 1-2 เมตรได้ เครื่อง AIRBORNE PROFILE RECORDER ใช้เรดาร์ส่งจากเครื่องบินลงมายังพื้นผิวภูมิประเทศแล้ว จะสะท้อนกลับไปยังเครื่องรับ ระยะเวลาที่สัญญาณเรดาร์เดินทางไปและกลับจะถูกบันทึกไว้ ซึ่งจะแปลงเป็นระยะห่างจากเครื่องบินกับพื้นผิวภูมิประเทศได้ ถ้าบันทึกค่าความสูงนี้ไว้ตลอด ระยะเวลาดำเนินการบินก็จะสร้างภาพหน้าตัด (PROFILE) ของลักษณะภูมิประเทศจากระดับน้ำ

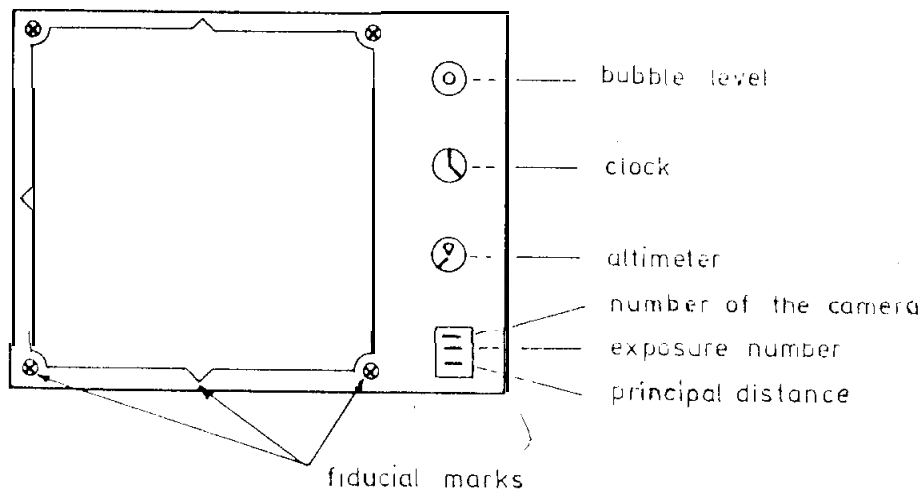
ทะเลปานกลางได้ และถ้านำเอารายละเอียดความแตกต่างของระยะสูงบินที่บันทึกโดยเครื่อง STATOSCOPE มาใช้ร่วมด้วยแล้วก็จะช่วยให้การทำภาพตัดของลักษณะภูมิประเทศถูกต้องมากยิ่งขึ้น HORIZON CAMERA ใช้ร่วมกับกล้องถ่ายภาพทางอากาศ เพื่อถ่ายภาพของขอบฟ้าซึ่งช่วยให้ทราบการเอียงของเครื่องบินโดยประมาณ ส่วน GYROSCOPE จะใช้เพื่อช่วยให้กล้องถ่ายภาพอยู่ในลักษณะคงที่และรักษาแนวตั้ง และยังช่วยวัดความเอียงของกล้องจากแนวตั้งด้วย เครื่องมือต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยในการจัดวางภาพถ่ายคู่ให้ถูกต้องเมื่อนำมาใช้งานโดยเฉพาะในงานรังวัดภาพถ่ายจากทางอากาศ แต่เป็นเครื่องมือที่ทำให้ราคาภาพถ่ายทางอากาศสูงขึ้นด้วย

16.7 ขนาดและรายละเอียดบนขอบภาพถ่ายทางอากาศ

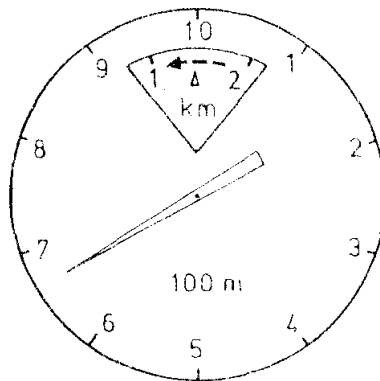
ขนาดของภาพถ่ายทางอากาศที่ผลิตขึ้นใช้มากที่สุด คือ ขนาด 9×9 นิ้ว (23×23 เซนติเมตร)

รายละเอียดบนขอบภาพถ่ายที่สำคัญนั้นจะถ่ายให้ติดอยู่บนฟิล์มถ่ายภาพทางอากาศ ขณะเปิดหน้ากล้องทำการถ่ายภาพแต่ละภาพ รายละเอียดดังกล่าวมี

1. ภาพฟองระดับ (BUBBLE LEVEL) ใช้สำหรับหาการเอียงของภาพถ่าย โดยประมาณ ถ้าไม่มีการเอียงเกิดขึ้นฟองระดับควรอยู่ ณ จุดศูนย์กลาง

รูปที่ 16.21 รายละเอียดบนขอบภาพถ่ายทางอากาศ

รูปที่ 16.22 แสดงหน้าปัด ALTIMETER ระยะสูงบินในภาพนี้ประมาณ 1,670 เมตร

2. ภาพหน้าปัดนาฬิกา (CLOCK) ใช้หาเวลาขณะเปิดหน้ากล้องถ่ายภาพ เพื่อการวิเคราะห์เงาของวัตถุที่ปรากฏบนภาพถ่าย และยังช่วยในการบอกทิศด้วย เช่น ถ้าหน้าปัดนาฬิกาแสดงเวลาเข้าทิศทางที่เงาชี้เป็นทิศตะวันตก เป็นต้น

3. ภาพหน้าปัด (ALTIMETER) ใช้สำหรับหาระยะสูงบินโดยประมาณ เพื่อช่วยในการคำนวณหามาตราส่วนของภาพถ่าย

4. ภาพตัวเลขแสดงค่า (PRINCIPAL DISTANCE ของเลนส์กล้องถ่ายภาพทางอากาศ) ค่านี้อาจใช้แทนค่าระยะโฟกัส (FOCAL LENGTH) ในการคำนวณหามาตราส่วนได้

5. เครื่องหมายในลักษณะต่าง ๆ กันซึ่งอาจจะอยู่ตรงมุม หรือกึ่งกลางของขอบภาพ เรียกว่า FIDUCIAL MARKS ซึ่งจะช่วยในการหาจุดกึ่งกลาง (PRINCIPAL POINT) และแนวบินของเครื่องบิน (ตามความเป็นจริงเส้นตรงที่ต่อระหว่างจุด FIDUCIAL ทั้งสี่เรียกว่า FIDUCIAL CENTER แต่สำหรับกล้องถ่ายภาพที่ได้รับการปรับแก้แล้วจุดนี้จะทับสนิทกับ PRINCIPAL POINT)

6. ตัวเลขแสดง RUNNING NUMBER ของภาพถ่าย

7. วัน เดือน ปี ที่ทำการถ่ายภาพ ทำให้ทราบถึงฤดูกาลที่ทำการถ่ายภาพ

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดที่เขียนเพิ่มเติมบนฟิล์มถ่ายภาพทางอากาศ ก่อนที่จะนำไปพิมพ์เป็นภาพ เช่น หมายเลขภาพถ่าย เลขและอักษรแรกของแนวการบิน หน่วยที่ถ่ายภาพ เป็นต้น

รายละเอียดอาจจะมีมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความสำคัญที่ผู้ใช้และผู้ผลิตภาพถ่ายทางอากาศจะได้ตกลงร่วมกัน

16.8 ภาพถ่ายต่อ (MOSAIC)

เป็นการประกอบภาพถ่ายทางอากาศเดี่ยว ๆ จำนวนมากเข้าด้วยกันเพื่อทำเป็นภาพถ่ายต่อเนื่องภาพเดียวทั้งพื้นที่ที่ทำการถ่ายภาพ ภาพถ่ายต่อมักนิยมทำจากภาพถ่ายทางอากาศแบบภาพตั้ง ภาพถ่ายต่อที่สร้างขึ้นอย่างดีจะมีลักษณะทั่วไปเหมือนภาพถ่ายใหญ่หมึมา ภาพถ่ายต่อแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

1. ภาพถ่ายต่อแบบไม่ควบคุม (UNCONTROLLED MOSAIC) หมายถึง MOSAIC ที่ได้จากการต่อภาพถ่ายทางอากาศกันเข้าโดยไม่คำนึงถึงจุดบังคับภาคพื้นดิน (CONTROLLED POINT) เนื่องจากไม่ได้ปรับแก้ภาพถ่ายเดี่ยวที่ใช้ให้มีมาตราส่วนเดียวกันทั้งหมด และความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเอียงของกล้อง และความแตกต่างของระดับความสูงในภูมิประเทศยังคงอยู่ ดังนั้นภาพถ่ายต่อแบบไม่ควบคุมจึงไม่ถูกต้องมากนัก การแก้ไขให้มีข้อผิดพลาดน้อยลงอาจทำได้โดยเลือกใช้เฉพาะบริเวณส่วนกลางของภาพถ่าย ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนน้อยมาก

2. ภาพถ่ายต่อแบบกึ่งควบคุม (SEMI-CONTROLLED MOSAIC) หมายถึง MOSAIC ที่ได้จากการต่อภาพถ่ายทางอากาศกันเข้าโดยมีจุดบังคับภาคพื้นดินจำกัดหรือไม่ทั่วพื้นที่ เนื่องจากภาพถ่ายที่ใช้ยังไม่ได้ปรับแก้มาตราส่วนและความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเอียงและความสูงต่ำของภูมิประเทศ จึงยังเป็นภาพถ่ายต่อที่ไม่ถูกต้องทีเดียว

3. ภาพถ่ายต่อแบบควบคุม (CONTROLLED MOSAIC) หมายถึง MOSAIC ที่ได้จากการต่อภาพถ่ายทางอากาศกันเข้าโดยมีจุดบังคับภาคพื้นดินกระจายทั่วพื้นที่ ภาพถ่ายที่นำมาใช้ได้มีการปรับแก้ให้มีมาตราส่วนเดียวกันรวมทั้งปรับแก้เนื่องมาจากการเอียงของกล้องในขณะที่ถ่ายภาพด้วย ภาพถ่ายต่อประเภทนี้เป็นแบบที่ถูกต้องที่สุดในทั้งสามแบบ

ภาพถ่ายต่อเหมาะที่จะใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดิน และโครงการทางวิศวกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจออกแบบโครงการสร้างใหญ่ ๆ เราอาจใช้ภาพถ่ายต่อแทนแผนที่ในการสำรวจจริงวัดภูมิประเทศ และอาจใช้ลงรายละเอียดผังแบบและเกณฑ์กำหนดการก่อสร้างลงบนภาพถ่ายต่อได้โดยตรง ซึ่งช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้มากโดยไม่ทำให้ความถูกต้องลดลงเลย นอกจากนั้นภาพถ่ายต่อยังมีประโยชน์ในงานอื่น ๆ อีกมาก เช่น ใช้ศึกษารายละเอียดทางธรณีวิทยา ใช้สำรวจทรัพยากรธรรมชาติ บันทึกการเติบโตของเมือง บันทึกแนวเขตกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นต้น

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE
 AGRICULTURAL STABILIZATION AND CONSERVATION SERVICE

GRAPHIC SCALE OF INCHES

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

WAUKESHA COUNTY, WISCONSIN

1
2
3
4

ASCS-4-69DC Rev. 5
 U.S. GEOLOGICAL SURVEY PHOTO INTERPRETATION
 MANITOWISH, WISCONSIN, AERIAL RELIEF SCALE 25,000
 PHOTO: WW Sheet 2 of 4

รูปที่ 16.23 ภาพถ่ายต่อ (MOSAIC)

สรุป

กล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ใช้กันในปัจจุบันพัฒนามาจากกล้องบ็อกซ์แบบรูเข็มโดยคิดค้นนำเลนส์มาใช้แทนรูเข็ม รวมทั้งการพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ อีกหลายด้านจนทำให้กล้องชนิดนี้มีประสิทธิภาพในการถ่ายภาพสูงมาก กล้องถ่ายภาพทางอากาศที่ใช้กันมีหลายประเภทที่สำคัญคือ SINGLE LENS FRAME CAMERA, MULTILENS FRAME CAMERA, STRIP CAMERA และ PANORMIC CAMERA ที่ใช้กันมากที่สุดคือ SINGLE LENS FRAME CAMERA กล้องประเภทนี้จะประกอบด้วยเลนส์ที่มีความยาวโฟกัสหรือระยะโฟกัสต่างกัน (ระยะโฟกัสคือระยะจากเลนส์ถึงฟิล์ม) และระยะโฟกัสนี้จะแตกต่างกันไปตามมุมรับภาพ กล่าวคือถ้าระยะโฟกัสยิ่งยาวขึ้นมุมรับภาพก็จะยิ่งเล็กลง เราอาจแบ่งกล้องแบบนี้ตามมุมรับภาพออกเป็น มุมกว้างมาก (superwide angle) มุมกว้าง (wide angle) และมุมธรรมดา (normal angle) กล้องชนิดมุมกว้างนิยมใช้กันมากที่สุดโดยมีมุมรับภาพประมาณ 75-100 องศา และระยะโฟกัสประมาณ 150 มิลลิเมตร การถ่ายภาพทางอากาศโดยใช้กล้องมุมรับภาพต่างกันจะให้ผลแตกต่างกัน เช่น กล้องถ่ายภาพที่มีระยะโฟกัสยาวขึ้นจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนอันเนื่องจากความสูงต่ำของภูมิประเทศได้ดีขึ้น แต่จะครอบคลุมพื้นที่ถ่ายภาพได้น้อยลง

ในการถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพทางอากาศ โดยใช้เลนส์รวมแสงให้ไปปรากฏบนแผ่นฟิล์มจัดเป็นการฉายแสงแบบ CENTRAL PROJECTION กรรมวิธีดังกล่าวนี้ทำให้ภาพถ่ายที่ได้มีมาตราส่วนไม่เท่ากันทั้งภาพ ซึ่งผิดกับการทำแผนที่ที่ใช้การฉายแสงแบบ ORTHOGONAL PROJECTION และมีผลให้มาตราส่วนบนแผนที่เท่ากันตลอด

ภาพถ่ายทางอากาศจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ภาพถ่ายตั้งและภาพถ่ายเฉียง ภาพถ่ายตั้งจะเป็นภาพที่ถ่ายโดยแนวแกนกล้องจะอยู่ในแนวตั้งหรือเกือบจะตั้งกับพื้นผิวภูมิประเทศ โดยเอียงได้ไม่เกิน 3-4 องศา จัดเป็นภาพถ่ายที่มีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดจึงใช้กันมากที่สุด และสิ่งที่จะกล่าวในตำราเล่มนี้เกี่ยวข้องกับภาพถ่ายตั้งทั้งสิ้น ในกรณีที่แนวแกนกล้องเอียงจากแนวตั้งเกิน 3-4 องศา ก็จะได้ภาพถ่ายเฉียง ถ้าเอียงจนเห็นขอบฟ้าปรากฏในภาพจะเรียกว่าภาพถ่ายเฉียงสูง ถ้าไม่ปรากฏขอบฟ้าในภาพจะเรียกว่า ภาพถ่ายเฉียงต่ำ การถ่ายภาพจะถ่ายไปตามแนวบินโดยให้เหลือมล้ำหรือซ้อนทับภาพถัดไปในแนวบินเดียวกันประมาณ 60% และซ้อนทับในแนวบินข้างเคียงประมาณ 20-30% เพื่อประโยชน์ในการนำบริเวณที่ซ้อนกันมาประกอบดูเป็นภาพสามมิติหรือภาพทรวดทรงได้ และจะเป็นบริเวณที่ใช้อ่านแปลเพื่อศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ

ในการวางแผนการบินถ่ายภาพจำเป็นต้องทำแผนที่แนวบิน และการคำนวณรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็น รวมทั้งการวางแผนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่บินถ่ายภาพให้แก่คณะผู้บินถ่ายภาพ สำหรับภาพถ่ายทางอากาศที่ผลิตขึ้นมาใช้นั้นจะพบว่ามียรายละเอียดข้อมูลปรากฏอยู่บนขอบภาพถ่าย รายละเอียดที่สำคัญเช่น ภาพฟองระดับเพื่อบอกว่ามีการเอียงของกล้องถ่ายภาพขณะทำการถ่ายภาพเกิดขึ้นหรือไม่ หน้าปัทม์นาฬิกาเพื่อบอกเวลาขณะทำการถ่ายภาพ หน้าปัทม์ Altimeter เพื่อบอกค่าระยะความสูงของการบินนั้นจะกำหนดถ่ายให้ติดอยู่บนฟิล์มถ่ายภาพทางอากาศขณะเปิดหน้ากล้องทำการถ่ายภาพแต่ละภาพ ส่วนรายละเอียดที่สำคัญรองลงไปจะนำมาเขียนเพิ่มเติมบนฟิล์มภาพถ่ายทางอากาศก่อนที่จะนำไปพิมพ์เป็นภาพ

สำหรับภาพถ่ายทางอากาศที่ถ่ายคลุมพื้นที่กว้าง ๆ เมื่อนำมาประกอบกันจะทำให้เกิดเป็นภาพถ่ายต่อมัลักษณะเหมือนภาพถ่ายใหญ่มหึมาได้ ภาพถ่ายต่อแบ่งออกตามชั้นของความถูกต้องจากน้อยไปหามากตามลำดับดังนี้คือ ภาพถ่ายต่อแบบไม่ควบคุม ภาพถ่ายต่อแบบกึ่งควบคุม และภาพถ่ายต่อแบบควบคุม ซึ่งภาพถ่ายต่อนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านต่าง ๆ ได้มาก

๖..

คำถามท้ายบท

1. ลักษณะของภาพถ่ายดึงคือข้อใด?
  - 1) แกนของกล้องถ่ายภาพตั้งฉากกับพื้นโลก
  - 2) แกนของกล้องถ่ายภาพทำมุมมากกว่า 3 องศากับพื้นโลก
  - 3) แกนของกล้องถ่ายภาพทำมุมมากกว่า 10 องศากับพื้นโลก
  - 4) แกนของกล้องถ่ายภาพทำมุมมากกว่า 30 องศากับพื้นโลก
2. FOCAL LENGTH คือระยะที่วัดจาก
  - 1) เลนส์ถึงฝาครอบกล้องถ่ายภาพ
  - 2) เลนส์ถึงวัตถุที่ถ่ายทำ
  - 3) เลนส์ถึงฟิล์ม
  - 4) เลนส์ถึงแกนกล้อง
3. สิ่งที่ไม่จัดอยู่ในรายละเอียดรอบขอบระวางภาพถ่ายคือ
  - 1) ฟองระดับ
  - 2) หน้าปัทม์นาฬิกา
  - 3) วัน เดือน ปีที่ทำการถ่ายภาพ
  - 4) หน่วยที่ทำการถ่ายภาพ
4. ประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของการถ่ายภาพทางอากาศให้มี OVERLAP และ SIDELAP คือ
  - 1) เพื่อความประหยัด
  - 2) เพื่อนำไปใช้ดูภาพสามมิติ
  - 3) เพื่อความถูกต้องของรายละเอียด
  - 4) เพื่อไม่ให้ข้อมูลบางอย่างขาดหายไป
5. MOSAIC ในที่นี้หมายถึงอะไร?
  - 1) การนำเอาแผ่นกระเบื้องมาติดต่อกัน
  - 2) การนำแผนภูมิมาประกอบเป็นภาพ
  - 3) การนำภาพถ่ายทางอากาศทางดึงมาติดต่อกัน
  - 4) การนำแผนที่ทางดึงมาติดต่อกัน

1. 1) 2. 3) 3. 4) 4. 2 5. 3)

เฉลย